

## Nádas István A Testvéreivel



Ez a három gyerek, én és az öcsém. Itt a legfiatalabb, a Laci lehetett olyan 2-3 éves, én lehettem már 6-7 éves, Anti öcsém meg körülbelül 5. Ez a kép készült körülbelül 1926-ban Kiskunhalason.

Én megszülettem 1920-ban, 1921-ben az öcsém, Anti, aki ikerként született, és az ikertestvére féléves korában elhunyt. És 1923-ban született a harmadik fiú, Laci. Édesanyámnak volt két lánya az első házasságából is, Kata és Margit, akik 1909-ben, ill. 1911-ben születtek. Tehát édesanyámnak öt gyereke volt, de közöttünk elég nagy volt a orkülönség.

Édesapám 1927-ben meghalt. 37 évesen édesanyám öt gyerekkel özvegyen maradt. Nagyon szegények voltunk, de ő hallatlanul sokat dolgozott az üzletben. Pestre járt, bevásárolt és az unokaöccse, a Laci ott volt még nálunk, és lassan kezdtek a nővéreim is fölnőni, ők is egy kicsit segítettek. Otthon mindig volt egy háztartásbeli, aki mindenestül volt, még vasárnap is ott volt, neki kellett főzni, takarítani meg mosni. Az én gyerekkoromban mindig volt, amíg az édesanyám dolgozott. Már ezzel a fejjel, amin én is keresztülmentem, tudom, hogy milyen lehet öt gyerekkel egyedül. És a legtisztességesebb módon nevelt fel, mindenünk megvolt, amire szükségünk lehetett. Egy születésnap azt jelentette, hogy kapott valami kis ajándékot, egy tábla csokoládét -- szóval nagyon szerényen éltünk, de mindenünk megvolt.

A házunkat édesanyám első házassága idején vette, ez téglalapon vályogfalakból volt. Nagyon szép, ötszobás, nyitott verandás lakás volt, és én ott éltem le az életemet 18 éves koromig. Aztán oda bevezették még az édesapám halála után a vizet. Kialakítottak egy udvari nyomós kútról vezetett fürdőszobát úgy, hogy a tartály fönt volt a padláson, oda először kézzel (később motorral) fölpumpálták a tartályba a vizet, és onnan fürödtünk. De az nem iható víz volt, csak fürdésre és mosogatásra használtuk. Egy héten egyszer, általában a hét végén, valószínűleg szombat este, fürdöttünk kádban, a többi napon lavórban mosakodtunk reggel, este. Gáz nem volt. Sparhertünk volt, széntüzeléses [Sparhelt vagy sparherd, "spór", főleg a 20. század első felében használatos konyhai tűzhely: lehetett benne fával is, szénrel is tüzelni, öntöttvasból készült tetején - "platniján" - főztek, és volt sütője is, valamint néhány liter víz melegítésére szolgáló tartálya. - A szerk.]. Kályhafűtés volt.

A kisebbik nővérem 17 éves korában férjhez ment Vámos Gyulához. A Vámos Gyula Kiskunhalason praktizált, de nem nagyon ment neki, és akkor a szülei rábeszéltek, hogy menjenek oda hozzájuk. Közel Jászberényhez van egy nagy falu, Jászfényszaru. Meghívtak bennünket, a három fiút. Minden nyáron 3-4 hetet ott töltöttünk, és az nekünk a paradicsom volt. Megfelelő, háromszobás lakás volt, és el tudtak helyezni bennünket, nagyon jól éreztük magunkat. Hasonló korú fiatalok voltak a községben, akik Jászberényben, Hatvanban jártak iskolába, és a nyári szünetben otthon voltak. Nagyon gyorsan történt a megbarátkozás. Nagy futballcsatákat vívtunk. Az volt a szokás ebben a faluban, hogy egy héten kétszer, szerda este és szombat este a cigányzenekar a községháza előtt térzenét adott, és a falu apraja-nagyja este oda kivonult, és ott volt egy korzó. Héttől tízig tartott. Ez egy olyan élmény volt nekem kimenni a hasonló korúakkal, fiúk, lányok ottan összejöttünk. És volt egy közeli tó a Zagyva folyó túlsó felén, ott olyan piknikeket rendeztünk mi. Szinte minden héten csináltak ott pikniket, és sütöttek nyáron. Ott már tánc is volt, kihívták a zenészt. Szóval nagyon éltünk. És még időnként mozielőadás is volt ottan. A kocsmában, ahol a bár is volt, ott vetítettek filmet is, az 1930-as évek magyar filmjeit. Egyszer-kétszer ott is voltunk moziban.